

કો-ઓ. મિલ્ક શ્રેષ્ઠસ્વરૂપ
સુમુલ

www.sumul.coop

સુમુલ સેતુ

અંક નં. ૦૩૬
માર્ચ -૨૦૨૪

પશુપાલન એક નફાકારક વ્યવસાય

પશુપાલક ભિત્રો પશુપાલન આપણે સામાન્ય રીતે પરંપરાગત રીતે કરતા આવ્યા છે, પરંતુ જો આપણે સૌ પશુપાલનને એક વ્યવસાયના રૂપમાં અપનાવીએ અને પશુપાલન વ્યવસાયને નફાકારક બનાવવો હોય તો વૈજ્ઞાનિક ફેબે પશુપાલન વ્યવસાય કરવો ખુબજ જરૂરી છે તેમજ નફાકારક બનાવવા જરૂરી આયોજન કરી તે દિશામાં યોગ્ય પગલા લેવા ખુબજ આવશ્યક છે.

સામાન્ય રીતે કોઈ પણ વ્યવસાયને નફાકારક બનાવવો હોયતો સૌ પ્રથમ લક્ષ્યાંક ઉત્પાદન વધારવાનો અને બીજો લક્ષ્યાંક ખર્ચ ઘટાડવાનો હોય તો જ તે વ્યવસાય નફાકારક થઈ શકે.

પશુપાલન વ્યવસાયમાં

નફો = કુલ આવક - કુલ ખર્ચ

પશુપાલન વ્યવસાય માં આવકના મુખ્ય સ્ત્રોત

- (૧) દૂધ ઉત્પાદન ની આવક
- (૨) વાઇરડી / પાડી / પશુ વેચાણ આવક

(૩) ધાળા / ધાણીયુ ખાતરની આવક

(૪) અન્ય આવક

૧ દૂધ ઉત્પાદનની આવક

આપણે સૌ પ્રથમ લક્ષ્યાંક એટલે કે દૂધ ઉત્પાદન વધારવા શું કરવું જોઈએ ?

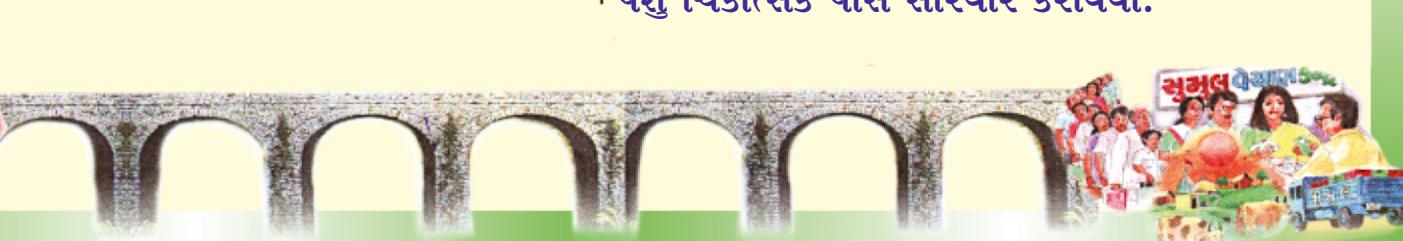
→ પ્રતિ પશુ દૂધ ઉત્પાદન વધારવું.

→ દૂધ આપતા પશુની સંખ્યા માં વધારો કરવો.

પ્રતિ પશુ દૂધ ઉત્પાદન વધારવું

→ તંદુરસ્ત પશુ મહત્વમાં દૂધ ઉત્પાદન.

આપણાં પશુ તંદુરસ્ત રહે તે માટે સૌ પ્રથમ પશુને જરૂરીયાત મુજબ પુરતા પ્રમાણ માં સમતોલ આહાર - સુમુલ ધાળા, લીલો ચારો, સુકો ચારો તથા મિનરલ મિક્સિંગ પાવડર નિયમીત આપવો. નિયમીત કૃમિનાશક દવાના ડોઝ “ સામુહિક કૃમિ નિવારણ અભિયાન ” અંતર્ગત તેમજ સમયસર રસીકરણ “ સામુહિક રસીકરણ અભિયાન ” અંતર્ગત કરાવવું. જો આપણાં પશુ બિમાર પડે તો તુરંત સુમુલ ડેરીના પશુ ચિકિત્સક પાસે સારવાર કરાવવી.

→ ઉચ્ચી જનીનીક ગુણવત્તા ધરવતા પશુ પેદા કરવા. સુમુલ તેરી સંચાલિત ફૂટ્રિમ બિજદાન કેન્દ્રો દ્રારા હમેશાં ઉચ્ચી જનીનીક ગુણવત્તા ધરાવતા સાંઠ / પાડા ના સીમેન ડોઝ થી ફૂટ્રિમ બિજદાન કરાવવાથી પેદા થતી વાઇરડી / પાડી નો વૈજ્ઞાનિક ફ્લેબે ઉછેર કરી મહત્વમ દૂધ આપતી કામગેનુ ગાય / ભેંસ ધર આંગણે પેદા કરીએ.

દૂધ આપતા પશુની સંખ્યામાં વધારો કરવો

ઉમરલાયક વાઇરડી / પાડી તથા ગાભણા ન હોય તેવા વસુકેલ/દૂધ આપતા પશુની સુમુલ તેરી સંચાલીત ફિર્ટિલીટી ઈમ્પ્રોવમેન્ટ પ્રોગામ (F.I.P) અંતર્ગત સમયસર સારવાર કરાવી આપણે ત્યા દૂધ આપતા પશુની સંખ્યામાં વધારો કરવો. જરૂરીયાત જણાય તો તાજુ વીયાયેલ તંદુરસ્ત પશુની ખરીદી કરીને પણ દૂધ આપતા પશુની સંખ્યામાં વધારો કરી શકાય.

દૂધ ઉત્પાદન વધારવાની સાથે સાથે દૂધની ગુણવત્તા પણ એટલી જ મહત્વની છે. માટે ગુણવંતા યુક્ત દૂધ ઉત્પાદન કરવા આપણે નિયે મુજબ પગલા લેવા જોઈએ.

→ દુધાળા પશુને સમતોલ પશુ આહાર - લીલો ચારો 20 થી 30 કિલો, સુકો ચારો 5 થી 8 કિલો, સુમુલ દાણ ર કિલો તેમજ દૂધ ઉત્પાદન થી અડું વધારા નું સુમુલ દાણ, મિનરલ મિક્સ્યર પાવડર 100 ગ્રામ દરરોજ આપવું જોઈએ.

→ લીલોચારો તથા સુકોચારો ગુણવત્તાયુક્ત પ્રમાણસર આપવાથી પશુના રૂમેનમાં “ એસીટેટ ” નું ઉત્પાદન વધારે થવાથી પશુનાં દૂધમાં ફેટનું પ્રમાણ વધે છે તેમજ ગુણવત્તાયુક્ત સુમુલ દાણ તથા મિનરલ મિક્સ્યર પાવડર પ્રમાણસર આપવાથી દૂધ માં એસ.એન.એઝ વધે છે.

→ દૂધ દોહન કરતા પહેલા બાવલા ને પાણી વડે ઘોઈ સ્વચ્છ કોરા કપડાથી બાવલુ તથા આંચળ સાફ કરી દૂધ દોહન કરવું તેમજ દોહન બાદ ટીટ ટીપ - આંચળ બોળવાની દવા લગાડવી, જેથી દૂધની ગુણવત્તામાં સુધારો થશે તથા દૂધ ઉત્પાદન વધશે.

(૨) વાઇરડી / પાડી / પશુ વેચાણની આવક

ઉચ્ચ જનીનીક ગણવત્તા વાળી વાઇરડી / પાડીનો વૈજ્ઞાનિક ફ્લેબે ઉછેર કરી ધર આંગણે દૂધ આપતી ગાય / ભેંસ પેદા કરી તેના વેચાણ થકી પણ વધારા ની આવક મેળવી શકાય છે.

(3) છાણ / છાણીય ખાતર ની આવક

પશુનું છાણનો સેન્ટ્રીય ખાતર તરીકે ઉપયોગ કરવા વેચાણ થકી વધારાની આવક મેળવી શકાશે તેમજ “વર્મિ કમ્પોસ્ટ” ખાતરનું ઉત્પાદન કરી તેના વેચાણ થકી વધારાની આવક મેળવી શકાશે.

(4) અન્ય આવક

અન્ય વધારાની આવક જેવી કે ગૌ—મુત્ર, પંચગવ્ય વિગેરેના વેચાણ થકી પણ આવક વધારી શકાશે.

પશુપાલક મિત્રો પશુ પાલન વ્યવસાયમાં થતા ખર્ચ પર નિયંત્રણ રાખવું એ પણ ખુબજ મહત્વનું છે. તો આપણે આ ખર્ચ પર નિયંત્રણ રાખવાની મુખ્ય બાબતો પર ચર્ચા કરીશું.

(૧) પશુ આહારમાં થતા ખર્ચ પર નિયંત્રણ

- સુમુલ ડેરી દ્રારા આપવામાં આવતા સુધારેલી જાતના બિયારણનો વપરાશ કરવાથી ધાસ ચારા નું ઉત્પાદન વધશે તેમજ વધારાના ચારાની સાઈલેજના રૂપમાં તથા હે (પુરેટીઆ) ના રૂપમાં સંગ્રહ કરી ધાસચારાની અધિતના સમયે વાપરવાથી ખર્ચ ધટાડી શકાશે. તેમજ દાણ ખરીદીમાં થતો ખર્ચ પણ ઘટશે.
- ચાફ કટર વાપરવાથી ધાસચારા નો બગાડ અટકશે.
- સુમુલ દાણ તથા સુમુલ ફીડ સપ્લીમેન્સ વાપરવાથી બાજરૂ દાણ પાછળ થતો ખર્ચ ઘટશે.

(૨) બીન ઉપજાવ પશુની સંખ્યા પર નિયંત્રણ

બીન ઉપજાવ પશુ— વાઇરડા / પાડા, ખાલી – વસુકેલ ગાય / ભેંસ ખાલી ઉમરલાયક વાઇરડી / પાડી, વિગેરેની સંખ્યા પર નિયંત્રણ રાખવું ખુબજ જરૂરી છે.

- સેક્સ સીમેન દ્રારા કૃત્રિમ બીજદાન કરાવવું.
- વાઇરડી/પાડીનો વૈજ્ઞાનિક ઠબે “વાઇરડી/ પાડી ઉછેર કાર્યક્રમ” અંતર્ગત ઉછેર.
- વાઇરડી/પાડીની પ્રથમ વિયાણની ઉમરમાં ધટાડો કરવો.
- ગાય/ભેંસના વિયાણ પછી ૨ થી ઉ માસમાં કૃત્રિમ બિજદાન કરાવવું.
- વારંવાર ઉથલા મારતા પશુની પશુ ચિકીત્સક પાસે સારવાર કરાવવી તેમજ સમયસર ગર્ભતપાસ કરાવવી.

(૩) લેબર ખર્ચમાં ધટાડો કરવો

- વૈજ્ઞાનિક ઠબે પશુપાલન, પાકુ કોઢાર, ચાફ કટર, ૨૪ કલાક પાણીની સુવિધા, મિલ્કીંગ મશીન વગેરે થી લેબર ખર્ચમાં ધટાડો કરી શકાશે.

પશુપાલક મિત્રો આ રીતે આવકમાં વધારો થશે અને ખર્ચ માં નિયંત્રણ રહેશે જેથી પશુપાલન વ્યવસાય નફાકારક બનશે.

ઉનાળાની અસ્તુમાં ધાસચારા પાકનાં આયોજન

આપ સૌ જાણો છે કે પશુપાલન વ્યવસાયમાં સૌથી વધુ કોઈ ખર્ચ હોય તો તે પશુઆહાર નો ખર્ચ છે, તેમજ પશુપાલનમાં લીલા/સુકા ધાસચારાનું આયોજન અતિ આવશ્યક છે. આ ખર્ચ પર આપણું જેટલું નિયંત્રણ તેમજ અગમયેતી તેટલો આપણે વધુ ફાયદો મેળવી શકિએ.

ચાલુ વર્ષે ધાસચારાની અછતની પરિસ્થિતિ સર્જાય તેમ હોય, ઉચા ભાવે ધાસચારો મળવાની શક્યતા રહે તેવી સ્થિતી થવાની સંભાવના છે. આવી પરિસ્થિતિને પહોંચી વળવાના આગોતરા આયોજન તરીકે આપની મંડળીના સભાસદો દ્વારા દૂધ સંધ માથી સુધારેલી જતના ધાસચારા બિયારણો રંગીલા, એસ.એસ.જી – માયુ અને મકાઈ (સાઉથ આફ્રિકન ટોલ) ધાસચારા નું વાવેતર કરી, લીલા ધાસચારા, તરીકે તેમજ ઉત્પાદિત ધાસચારાનો સાઈલેજ – લીલાચારા ના રૂપમાં સંગ્રહ અથવા “ હે ” (પુરેટીયા) સુકા ધાસચારાનાં રૂપમાં સંગ્રહ પણ કરી શકાય.

વધુમાં દરેક દૂધ મંડળી કક્ષાએ વિશેષ રસ લઈ આપના કાર્યક્ષેત્રમાં રસ ધરાવતા પશુપાલકો દ્વારા ધાસચારો ઉગાડી તે લીલા ધાસચારા તરીકે તેમજ વધારાનાં લીલા ધાસચારાની સાચવણી – સાઈલેજ નાં રૂપમાં તથા સુકા ધાસચારા તરીકે સાચવણી – “ હે ” (પુરેટીયા) ના રૂપમાં કરી જરૂરીયાત ના સમયે ઉપયોગ કરી પશુપાલન વ્યવસાયને નફાકારક બનાવી શકાય છે. કારણ કે આપણા કાર્યક્ષેત્ર માં મોટાભાગ ના ખેડુતો શેરડીની ચીમડીનો લીલા ધાસચારા તરીકે ઉપયોગ કરતા આવ્યા છે અને આ વર્ષ સુગાર ફેકટરી ઓ વહેલી બંધ થવા જઈ રહી છે ત્યારે ધાસચારાની તીવ્ર અછત સર્જવાની ભીતી છે અને ઉનાળા ની અસ્તુ (માર્ચ-મે ૨૦૨૪) માં ખેતીલાયક જમીન પણ જો ચાર મહિના ધાસચારા માટે ઉપયોગ થઈ શકે તેમ હોયતો દરેક પશુપાલક સુધારેલી જતનાં બીચારણનો વપરાશ કરી ધાસચારા પાકનું આયોજન કરે તે માટે યોગ્ય કરવા વિનંતી.

ધાસચારા પાકોની વैજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિની માહિતી

ધાસચારા પાક	વાવણી સમય	બીચારણ દર કિલો/એકર	કાપણી સમય	લીલા ચારાનું ઉત્પાદન મે.ટન /એકર
રંગીલા / એસ.એસ.જી-માયુ	ફેબ્રુઆરી થી જુલાઈ	૨૫ થી ૩૦	૪૫ થી ૫૦ દિવસે પ્રથમ કાપણી ત્યારબાદ ઉપ થી ૪૦ દિવસનાં અંતરે	૨૦ થી ૩૦ કાપણી દીઠ
મકાઈ (સાઉથ આફ્રિકન ટોલ)	માર્ચ થી જુન	૨૦ થી ૨૫	૬૦ થી ૭૦ દિવસે	૨૦ થી ૩૦

